

2013

Verksamhetsberättelse 2013

*Hela Sverige
ska leva!*

www.helasverige.se

Hela Sverige ska leva!

Omslagsbilden är tagen under Europeiska Landsbygdsriksdagen i Bryssel den 13 november. Den första landsbygdsriksdagen på Europeanivå – men säkert inte den sista.
Foto: Linn Hjort, Hela Sverige ska leva

Verksamhetsberättelse 2013

Innehåll

Inledning	4
Organisation	
Styrelse	5
Revisorer	5
Valberedning	5
Personal	5
Medlemmar	6
Mål för vår verksamhet	
Hållbara bygder	7
Lokat inflytande och lokal planering	7
Lokal finansiering och företagande	7
Lokal service och infrastruktur	9
Jämlikhet, jämställdhet, integration, mångfald	10
Omställning	11
Mobilisering, kompetensutveckling, mobilisering	13
Lokal mobilisering, utbildning och rådgivning	13
Kommunikation och opinionsbildning	14
Internationellt samarbete	16
Stigfinnare	17
Våra medlemmar	17
De lokala utvecklingsgrupperna	17
Den regionala nivån	18
Medlemsorganisationerna	18
Medlemsregistret och bygdebanken	19
Våra samarbetpartners	19
Vår styrelse	20
Vårt kansli	20
Yttranden	21
Pressmeddelanden	21
Debattartiklar	21
Trycksaker	22
Övrigt	22
Film	22
Underskrifter	23

All utveckling är lokal även den globala!

Hela Sverige ska leva är en vittgrenad organisation med omfattande och mångfacetterad verksamhet. Vi nätverkar på många sätt och samhällsnivåer, driver stigfinnande projekt och påverkar efter bästa förmåga opinionen och politiken. Vi för en ständig kamp för landsbygden och lokal utveckling, ofta i stark motvind, men ändå med goda resultat inom många områden.

Under 2013 har landsbygden uppmärksammats medialt och politiskt. Vi ska se till att intresset håller i sig och helst stegras fram över valen 2014. Här har Landsbygdsriksdagen i Gävleborgs län 16 –18 maj en viktig roll.

Våra insatser för servicen har prioriterats under året och burit frukt bland annat i form av etableringar av servicepunkter runt om i landet.

Ungas engagemang genom Landsbygd 2.0 – skarpt läge har fått genomslag och Små skolor i utveckling har fortsatt sitt nydanande arbete och etablerat det första digitala lärarrummet för några byskolor. Omställning Sverige vinner terräng och allt fler omställningsgrupper bildas runt om i landet. Vi har följt upp överenskommelsen om lokal nytta av vindkraften och medverkat i ett projekt om förnybar energi i Östergötland.

Lokal kapitalbildning är en annan prioriterad verksamhet och där har vi fortsatt vårt idoga arbete med lokalekonomidagar, bygdebolag och mikrofonder. Byarörelsens samlade insatser för bredband har satt tydliga spår med hundratals nya lokala fiberföreningar. Vi har också agerat för bättre mobiltäckning genom frekvensutrymme på 700 MHz bandet.

Tillsammans med etniska organisationer, Landsbygdsnätverket med flera har vi arrangerat konferenser och andra träffar för att underlätta integrationen av nya svenskar. Vi har fortsatt våra insatser, framför allt regionalt, för jämställdheten i vår organisation.

Våra kontakter och samarbeten med riksdagen, myndigheter, organisationer, nätverk och andra intressenter har fortsatt genom möten, artiklar, aktioner, arbetsgrupper och projekt. Ett exempel är vårt engagemang inom Överenskommelsen mellan de idéburna organisationerna, kommunerna och staten. Vi har fortsatt vårt fruktbara samarbete med PostNord och TeliaSonera och vi har tagit initiativ till samarbete med ytterligare landsbygdspartners.

Samarbetet med flera medlemsorganisationer i Inlandslyftet har resulterat i ett basmaterial och möten i riksdagen och med Nordiska Rådet om en fortsättning.

Vårt internationella samarbete har fortsatt inom Hela Norden ska leva och de europeiska nätverken ERCA och Prepare. I november hölls den första europeiska landsbygdsriksdagen i Bryssel med Hela Sverige ska leda i en framträdande roll. Vårt engagemang var ett motiv till att vi tilldelades EU-parlamentets medborgarpris 2014.

Verksamheten beskrivs mer ingående på de följande sidorna i form av en kommenterad verksamhetsplan.

Organisation

Styrelse

Åse Blombäck *ordförande*
Staffan Nilsson *ordförande*
Ingegerd Petersson
Stig Hansson
Lars Carlsson
Jan Runfors
Anna Frestadius
Gunnel Cassel-Söderbäck
Peter Zetterman

Suppleanter

Bengt Grönblad
Mikael Larsson
Kenneth Nyberg
Pia Tingvall
Wanja Wallemyr

Revisorer

Per-Iwar Wiklund *förtroendevald revisor*
Clas Forsgren *suppleant, förtroendevald revisor*
Åsa Thelin *auktoriserad revisor*

Valberedning

Anne Sörqvist
Anders Carlsson
Hjördis Clarberg
Gun Rehnman
Sven-Olof Berggren
Lotta Johansson
Sivert Gustafsson

Personal

Tillsvidareanställd personal

Karin Wenström *kommunikatör, 60 procent*
Ylva Lundkvist *internationell koordinator/informatör, 50 procent*
Staffan Bond *verksamhetschef, 95 procent*
Tina Nygårds *kansliansvarig, 100 procent*
Ulrik Strömberg *handläggare, 100 procent*
Claes Becklin *projektsamordnare, projektledare Landsbygdsriksdagen, 100 procent*
Linn Hjort *kommunikatör from okt, 100 procent*
Inga Rundström *administratör, 50 procent*

Kontaktuppgifter till styrelse och valberedning finns på vår hemsida helasverige.se

Tidsbegränsat anställd personal

Inez Abrahamzon	kommunikation/projektledare European Parliament
Henrik Andersson	webbadministratör
Josefin Heed	projektledare Landsbygd 2.0 skarpt läge
Margaretha Ponsbach	delprojektledare Landsbygdsriksdagen 2014
Cicci Andersson	projektledare Små skolor i utveckling och Vind workshop
Jan Forsmark	projektledare Omställning Sverige
Pia Tingvall	projektledare Energisamverkan för hållbar tillväxt
Håkan Jutterdal	projektledare Energisamverkan för hållbar tillväxt
Bo Lönnqvist	projektledare Förstudie lanthandel
Bertil Degerlund	projektledare Förstudie lanthandel
Lena Husén	internationell samordnare

Timanställd personal

Kristina Lejdström
Lotta Gröning
Ellinor Askmar
Irene Westerlund

Medlemmar

Cirka 5 000 lokala utvecklingsgrupper, 24 länsbygderåd och följande 48 organisationer är medlemmar i Hela Sverige ska leva:

- ▶ Arbetarnas Bildningsförbund, ABF
- ▶ Bygdegårdarnas Riksförbund, BR
- ▶ Centerkvinnorna
- ▶ Centerns Ungdomsförbund, CUF
- ▶ Ekobanken
- ▶ Ekologiska Lantbrukarna i Sverige
- ▶ Folkets Hus och Parker, Riksorganisation
- ▶ Framtiden i våra händer
- ▶ Förbundet Sveriges Småbrukare
- ▶ Föreningen Friteatern
- ▶ Föreningen Gestaltad Historia
- ▶ Global kunskap
- ▶ Hushållningssällskapens Förbund
- ▶ Inlandskommunerna ekonomisk förening, IEF
- ▶ JAK Medlemsbank
- ▶ Jordbrukare-Ungdomens förbund, JUF
- ▶ Kungliga Skogs- och Lantbruksakademien
- ▶ Lantbrukarnas Riksförbund, LRF
- ▶ Leader Astrid Lindgrens Hembygd
- ▶ Leader Gästrikabygden
- ▶ Leader Hälsingebygden
- ▶ Leader Mellansjöländet
- ▶ Leader Närheten
- ▶ Leader Växtlust Värmland
- ▶ Norrlandsförbundet
- ▶ Närs Sparbank
- ▶ Riksförbundet 4H
- ▶ Riksföreningen Våra Gårdar
- ▶ Riksidrottsförbundet
- ▶ Rural Future
- ▶ Småkommuner i Samverkan, SmåKom
- ▶ Somaliska riksförbundet i Sverige
- ▶ Sparbankernas Riksförbund
- ▶ Stiftelsen Folkets Hubb/KTH
- ▶ Studieförbundet
- ▶ Studieförbundet Vuxenskolan
- ▶ Svensk Vindkraftsförening
- ▶ Svenska Fotbollförbundet
- ▶ Svenska Hemslöjdsföreningarnas Riksförbund
- ▶ SISU Idrottsutbildarna
- ▶ Svenska Jägareförbundet
- ▶ Sveriges Civilförsvarsförbund
- ▶ Sveriges Hembygdsförbund, SHF
- ▶ Sveriges Socialdemokratiska Ungdomsförbund, SSU
- ▶ Sveriges Vattenkraftskommuner
- ▶ Tjänstemännens Centralorganisation, TCO
- ▶ Winnet Sverige
- ▶ Vi Unga

Mål för vår verksamhet

HÅLLBARA BYGDER

Vårt arbete leder till hållbara bygder med starkt inflytande, god lokal ekonomi, väl fungerande service och infrastruktur, social gemenskap och effektiv användning av miljöresurser.

Kommentar

Vi kämpar i motvind, utvecklingen är negativ på stora delar av landsbygden när det gäller jobben och servicen och många byar framför allt i norra Inlandet har det svårt. Men med tanke på våra begränsade resurser har vi ändå åstadkommit mycket goda resultat inom många av våra verksamhetsområden.

Lokalt inflytande och lokal planering

Vi har engagerat oss i, och lyft fram, tre nya exempel på bygder där satsningar görs för att öka det lokala inflytandet. Det har inspirerat andra till liknande initiativ.

Kommentar

Vi har tagit fram en liten skrift om "gamla" initiativ, men haft svårt att identifiera nya intressanta. Ett nygammalt exempel är Torsö, där vi följt den process som pågår för att stärka samarbetet mellan öns föreningar och Mariestads kommun.

De handledningar vi tagit fram för lokal planering, bland annat Sverige ställer om, ungas planeringsverktyg Landsbygd 2.0 ("Duken") och handboken för lokal finansiering, omsätts och används flitigt i det lokala utvecklingsarbetet.

Kommentar

Handledningarna har spridits och används flitigt, men ändå inte riktigt i den omfattning vi planerat och hoppats. När det gäller Landsbygd 2.0 har utbildning av processledare genomförts. Processledarna har sedan lett möten i ett trettiotal lokala grupper runt om i landet.

Lokal finansiering och företagande

Vi har etablerat ett program för "bygdebolag" med medel från Tillväxtverket och Inlandsinnovation AB.

Kommentar

Programmet har varit svårt att få till stånd, men diskussion pågår med Tillväxtverket med flera. Siktet är inställt på en minivariant i ett inledande skede i samarbete med Mikrofond Z som nyligen startats av Coompanion och Hela Sverige ska leva Jämtlands län.

Vi har spridit kunskap om lokal ekonomi och inspirerat deltagarna till handling genom de lokalekonomidagar vi genomfört i samarbete med flera andra aktörer.

Kommentar

Ja, Lokalekonomidagar är genomförda på fyra platser med god uppslutning och bra resultat. Idén om att gå samman lokalt för att samla kapital sprider sig. Fyra nya dagar är inplanerade under våren 2014

Kapitalet i Mikrofonden har vuxit till tio miljoner kronor och har använts för investeringar hos lokala föreningar och småföretag på landsbygden.

Kommentar

Nej, men kontakterna fortsätter med Inlandsinnovation, Kommunal med flera om kapitaltillskott. Hittills är det bara fråga om små belopp som hanteras av Mikrofonden i samverkan med Mikrofond Väst.

Vi har gjort en analys av intresset för, och möjligheterna till, att ombilda regionala kreditgarantiföreningar till kreditgarantiföreningar för social ekonomi och lokal utveckling/regionala Mikrofonder.

Kommentar

Processen pågår med hjälp av pengar från Landsbygdsprogrammet och med sikte på att etablera fem regionala mikrofonder före halvårsskiftet 2014. Kreditgarantiföreningen Social ekonomi Västra Götaland har bytt namn till Mikrofonden Väst och Kreditgarantiföreningen Stockholms län har beslutat om namnbyte. Mikrofond Z är bildad och flera andra står i startgroparna, exempelvis i Skåne. En enhetlig logotyp har tagits fram för den nationella och alla regionala mikrofonder.

Vi har underlättat för de lokala utvecklingsgrupperna att ta för sig av resurserna i olika utvecklingsprogram, som EU-programmen.

Kommentar

Vi försöker genom politisk påverkan och vårt engagemang i Landsbygdsnätverket, Leader, olika partnerskap, övervakningskommittéerna med mera att bana väg för våra grupper. Men det är svårt. Som en reaktion på bantningarna och glappet i Landsbygdsprogrammet tog vi initiativ till "Uppropet" som undertecknades av 18 av våra medlemsorganisationer strax före jul. Det överlämnades till statsministern och landsbygdsministern och uppmärksammades i media.

Lokal service och infrastruktur

Vi har stärkt strukturer för den lokala servicen. Nätverket av Bymackar har växt till 100 anslutna mackar.

Kommentar

Vi jobbar med strukturerna, men det är svårt att få fram resurser, bland annat till Bymacken, då Landsbygdsprogrammet stängdes under hösten. En satsning har gjorts av Hela Sverige ska leva Norrbotten med gott resultat. Länsstyrelserna i Norrbotten, Dalarna och Värmland har lovat satsa på en fortsättning och tillsammans ska vi ta fram en handbok för Bymacken. Målet nås inte, fortfarande finns bara cirka 20 bymackar anslutna till konceptet, men det finns många nya som inte anslutit sig, uppskattningsvis närmare 100 mackar.

Vi har initierat satsningar för att etablera nya strukturer. Det har skapats ett närmare samarbete mellan de fristående lanthandlarna, ett nätverk av 50 servicepunkter och ett nätverk av ett tiotal innovativa små skolor.

Kommentar

Strukturtänket vinner terräng. En förstudie med en enkät till lanthandlarna har genomförts och fått stort genomslag i media. Den visade att förvånansvärt många handlare vill starta och även själva bidra i en förening. En avslutande konferens hölls strax efter årsskiftet med utvalda handlare, landsbygdsmentorer och Tillväxtverket. En inventering av de många servicepunkter som etablerats de senaste åren är planerad och genomförs under våren 2014. Genom projektet Små skolor i utveckling etableras ett nätverk bland de medverkande skolorna.

Vi har arrangerat en servicekonferens tillsammans med Landsbygdsmentorerna och Tillväxtverket i början av 2013.

Kommentar

Den genomfördes som planerat den 6 februari med deltagande av i stort sett alla mentorer. Olika idéer diskuterades för arbetet med lanthandeln. Avtalet med mentorerna som löpte ut vid årsskiftet har inte förlängts.

Vi har initierat ett samarbete mellan lokala fibernätverk och bidragit till att etablera en bra support för både start och drift av dessa nätverk tillsammans med bland annat LRF, Coompanion, Post- och Telestyrelsen (PTS), Bredbandsforum, Tillväxtverket och Jordbruksverket.

Kommentar

Vi har haft ett möte med Coompanion och LRF för att inleda ett samarbete om en "helpdesk" och idén får support av Stadsnätsföreningen och Bredbandsforum. Tyvärr finns inga projektmedel för närvarande att tillgå för en etablering. Genom våra länsavdelningar sker samarbete mellan lokala fiberföreningar. Omkring 50 har redan anslutit sig som medlemmar i Hela Sverige ska leva.

Vi har genomfört regionala och lokala träffar tillsammans med Posten och Telia om e-handel och teknikskiftet för telefonin.

Kommentar

Vi har haft möten centralt med PostNord och TeliaSonera och diskuterat problem och utvecklingsinsatser och vi har förlängt samarbetsavtalen. Vi har inte haft regionala träffar med Posten, men däremot med Telia. De har genomförts i Ljungby, Alvesta, Jäkkvik, Jokkmokk, Älgshult, Ohs, Ervalla och Tierp och har varit mycket uppskattade. Fler är inplanerade under våren 2014.

Jämlikhet, jämställdhet, integration och mångfald

Vi har tagit stora steg på vägen mot ett jämställt inflytande på alla plan, jämnt fördelad representation och lika lön för lika arbete i vår organisation.

Kommentar

Vi har hållit en utbildning för våra länsbygderåd, satsat på ett viktigt spetsprojekt i Gällivare kommun där byn är i fokus och vi har följt upp länsbygderådets insatser i vår årliga enkät. Men mer behöver göras för att vi ska nå vårt mål om samma förutsättningar för alla.

Vi har följt upp vår ambitiösa satsning på jämställdhet inom vår organisation och genomfört en nationell och fem regionala utbildningsträffar för länsavdelningarna.

Kommentar

En nationell utbildningsträff med bra uppslutning har hållits i samarbete med länsavdelningen i Fyrbodalen den 27 november i Stockholm. Däremot har inga regionala träffar genomförts.

En särskild satsning har gjorts för de länsavdelningar som inte helt uppfyllt våra målsättningar för jämställdheten.

Kommentar

Nej, men den nationella utbildningen inspirerade flera länsbygderåd att ta tag i frågan och den ska följas upp under 2014.

Det delade ledarskapet i riksorganisationens styrelse har lett till efterföljd hos länsavdelningar, kommunavdelningar och lokala grupper.

Kommentar

Hittills har ingen länsavdelning mer än den i Stockholms län följt det nationella exemplet. Vi har ännu ingen bild av hur det ser ut i kommunavdelningar och lokala grupper, men ambitionen är att göra det under 2014 och då rikta särskild uppmärksamhet åt de lokala grupperna.

Vi har lyft fram nya goda exempel via hemsida och skrifter som visar den potential för utveckling som finns i mångkulturella samhällen.

Kommentar

Vårt sista nyhetsblad år 2012 med integration som tema, har spridits brett under 2013 och goda exempel har redovisats på hemsidan. Vi hade en debattartikel införd i riksmidia i slutet av året som väckte uppmärksamhet. Vi har arrangerat och deltagit i seminarier och konferenser, bland annat i Norrbotten, Stockholm och Blekinge, som har varit mycket uppskattade. Vi har deltagit aktivt i Landsbygdsnätverkets och Överenskommelsens integrationsarbete. Sammantaget har det gett oss en framskjuten position inom integrationen.

Våra länsavdelningar, lokala utvecklingsgrupper och medlemsorganisationer har inlett samarbete med ytterligare ett par kommuner på landsbygden och i storstadsområden för att stimulera utbyte och integration.

Kommentar

Vid en konferens om landsbygdens möjligheter till arbete och boende, som länsbygderådet i Stockholms län medarrangerade, medverkade länsbygderåden i Jämtlands och Västernorrlands län och berättade om kontakter stad – land. Länsbygderåden i storstadslänen har etablerat kontakter sinsemellan och planerar ett ökat utbyte med etniska organisationer och länsbygderåd i flera delar av landet.

Vi har fått en rikstäckande invandrarorganisation som medlem under året.

Kommentar

Ja, Somaliska Riksförbundet i Sverige har anslutit sig och samarbetet med förbundet har varit omfattande.

Tillsammans med vår länsavdelning i Blekinge och ESF-rådet med flera, har vi arrangerat en konferens i Stockholm om social ekonomi och landsbygden som resurs för tillväxten.

Kommentar

Ja, den genomfördes kopplat till vårt årsmöte den 11 april i Stockholm.

Omställning

Vi har tagit fram goda exempel för en hållbar utveckling där de lokala utvecklingsgrupperna går i täten.

Kommentar

De lokala utvecklingsgrupperna har bjudits in till olika arrangemang, bland annat de kombinerade mötena om vinden, kapitalbildningen och omställningen, men få har deltagit. Vi har inte nått våra lokala utvecklingsgrupper som planerat. Vi är efterfrågade av länsstyrelser, kommuner och politiska partier och vi har hållit många föreläsningar och utbildningar. Vi har utvecklat vår hemsida om omställningen som nu ska fyllas med mer information. Framtidsveckorna med vår medverkan har varit framgångsrika. Omställning Sverige har fått bra allmän uppmärksamhet och uppslutning under året.

Vi har bildat ett nätverk av 25 lokala utvecklingsgrupper som ställer om.

Kommentar

Något nätverk är inte bildat, men det finns flera lokala utvecklingsgrupper som ligger förhållandevis långt framme i omställningen. Ett gemensamt möte är planerat under våren 2014 med ett femtontal lokala utvecklingsgrupper.

Vi har växlat upp våra egna medel med betydande extern finansiering.

Kommentar

Vi har dragit in en del pengar genom försäljning av handboken, kursavgifter och föreläsararvoden, men däremot inte lyckats få någon mer betydande extern finansiering till vårt nationella arbete. Lokala projekt och grupper har fått en del stöd av främst 4–5 Leader-grupper som engagerat sig i omställningen.

25 omställningsgrupper har blivit medlemmar i vår organisation.

Kommentar

Hittills har bara ett tiotal omställningsgrupper anslutit sig, men många fler har visat intresse. Ett initiativ togs på senhösten av några omställare för att etablera ett nytt nationellt nätverk. En träff genomfördes i Järna med vårt deltagande och resultatet blev en ideell förening som avser söka medlemskap hos oss.

Vi har spridit erfarenheterna från energiprojektet med Svenska kyrkan i Östergötland och fått fler län och stift att följa efter.

Kommentar

Erfarenheter har spridits till angränsande län och stift och intresset är stort för liknande satsningar, men ännu har projektet inte fått någon direkt efterföljd.

Vi har startat ett projekt om lokala energibalanser som komplement till det regionala projektet i Östergötland.

Kommentar

Nej, vi har fått avslag på en ansökan om projektstöd hos Jordbruksverket. Planer finns emellertid på att kontakta annan finansiär för ett projekt med i stort samma upplägg

Vi har spridit överenskommelsen om vindkraften till fler bygder och fört in vindkraften i skogsbrukets certifiering enligt FSC:s (Forest Stewardship Council) standard.

Kommentar

Six workshops om vindkraften har genomförts med spridning i landet från norr till söder och de har hållits i ett fruktbart samarbete med Omställning Sverige. Samarbetet med LRF och Sveriges Vindkraftsförening har stärkts med tema kooperativ energi, bland annat vindkraft. Efter intensiva förhandlingar har vindkraften förts in i skogscertifieringen, FSC. Där hänvisas till vår modell för inflytande, ersättning (bygdepengar) och delägande.

MOBILISERING, KOMPETENSUTVECKLING OCH ORGANISERING

Engagemang, samarbete, kompetensutveckling, rådgivning, opinionsbildning såväl nationellt som internationellt, utvecklar byarörelsen och politiken.

Kommentar

Här jobbar vi på med blandat, men ändå på det stora hela positivt resultat. Vi har tagit stora steg inom flera områden och små inom andra och lagt en god grund för tydligare genombrott framöver. Landsbygden har varit medialt och politiskt uppmärksammat under året och vi ska göra vårt för att intresset ska hålla i sig och helst stegras fram över valen.

Lokal mobilisering, kompetensutveckling och rådgivning

Vi har ökat engagemanget, stärkt identiteten och samhörigheten för lokal utveckling inom Byarörelsen genom utbildningsinsatser i samarbete med medlemsorganisationerna. De studieförbund som är våra medlemmar har spelat en särskilt framträdande roll.

Kommentar

Utbildningsinsatser har gjorts inom många områden, exempelvis Omställningen och Landsbygd 2.1, men ändå inte sammantaget av planerad omfattning och med det tydliga målet att stärka Byarörelsens identitet. En orsak är att det materialpaket som vi planerat att ta fram försenats. Cirka 10 personer från byarörelsen har utbildats i Open Spacemetodik och på uppdrag av länsbygderåd genomfört regionala processer under hösten och in på 2014.

Utbildningsmaterial för lokal mobilisering och effektivt lokalt utvecklingsarbete är framtaget och attraktivt paketerat.

Kommentar

Material finns och en del nytt har producerats under året. Ett sådant exempel är filmen In Transition som textats på svenska och ett material för utbildning av processledare för Landsbygd 2.0. Åtskilligt fördröjt har vi inlett arbetet med att paketeringen med sikte på ett färdigt paket till Landsbygdsriksdagen.

De ungas engagemang i främst Landsbygd 2.1, där metoden Landsbygd 2.0 för lokal planering omsatts i praktiken, har medverkat till en förnyelse av byarörelsen.

Kommentar

De processledare som utbildats har använt metoden Landsbygd 2.0 i ett trettiotal bygder spridda över hela landet. Ett nätverk av unga som deltagit har bildats. Tillsammans innebär aktiviteterna i Landsbygd 2.1 en god början på förnyelsen.

Kommunavdelningarna har stärkts genom utbildningsinsatser och har utvecklat samarbetet med sina kommuner.

Kommentar

Flera länsavdelningar jobbar aktivt med att stärka sina kommunavdelningar. Exempel är Västernorrland och Kalmar. Någon samlad nationell satsning har inte gjorts.

Vi har etablerat en bra struktur i ett par regioner för coachning och rådgivning till lokala utvecklingsgrupper i samarbete med Landsbygdsnätverket och våra medlemsorganisationer.

Kommentar

Det finns embryon i några län, bland annat Örebro och Norrbotten, men inget riktigt gott exempel. Landsbygdsnätverkets satsning har främst riktats till företagare.

Konceptet ”Fria metoder” har vidareutvecklats i samarbete med Coompanion, ABF, Studieförbundet Vuxenskolan och Centrum för mobilisering och samverkan, Cesam.

Kommentar

Vi har gjort omtag med Fria metoder och kopplat insatserna till paketeringen av studiematerial. Siktet är inställt på en attraktiv hemsida till Landsbygdsriksdagen.

Konferensen Kultur kan göra skillnad har genomförts i Bräcke med länsavdelningen i Jämtlands län i spetsen och med stort deltagande och gott resultat.

Kommentar

Den har genomförts som planerat. En uppföljande process har pågått under året inför ett seminarium som hållits i Bräcke 12–13 februari och en större konferens som ska hållas våren 2015, enligt planerna i Skinnskattebergs kommun.

Kommunikation och opinionsbildning

Vår kommunikation är lättillgänglig och anpassad för våra målgrupper med hemsidan, nyhetsbladet, skrifter och filmer som viktiga verktyg. Vi nyttjar flitigt sociala medier.

Kommentar

Vi utvecklar hela tiden vår kommunikation på många olika sätt. Hemsidan är allt mer attraktiv och tillgänglig, fyra fysiska och ett digitalt nyhetsbrev har distribuerats, en demokratiskrift producerats, ovan nämnda film har översatts och sociala media har använts flitigt.

Vi har aktivt och systematiskt deltagit i samhällsdebatten för att förbättra politiken för landsbygden och lokal utveckling genom artiklar och uttalanden i både lokala och nationella media, liksom genom nätverkande med politiker och tjänstemän.

Kommentar

Vi har varit aktiva med debattartiklar och uttalanden i lokala/riksmedia och fackpress, men ändå inte i den omfattning som skulle behövas. Nätverkandet med bland annat riksdagens landsbygdsnätverk har fungerat bra med träffar om bredband, nordiskt samarbete och landsbygdspolitiken. Framöver Landsbygdsriksdagen och valet kommer politiken att vara i fokus för vår verksamhet. Under hösten startade förberedelserna med valstrategi och regionala Open Space-möten.

Vi har tagit fram ett handlingsprogram för att påverka politiken.

Kommentar

Genom Open Space-processen som genomförs i regionala träffar under hösten/vintern och slutförs på Landsbygdsriksdagen tar vi fram ett politiskt handlingsprogram, som ska sammanställas efter Landsbygdsriksdagen. En diskussion har inletts om ett nytt program för Byarörelsen.

Vi har förberett för de lokala grupperna att ta för sig av resurserna i kommande utvecklingsprogram, som EU-programmen.

Kommentar

Genom styrelsens så kallade EU-grupp har material tagits fram och spridits i rörelsen, främst till länsavdelningarna. De har i sin tur medverkat i partnerskap med flera grupperingar som gett vissa möjligheter att påverka genomförandet av olika program. Snårig byråkrati och brist på pengar i slutet av året har ändå inneburit ett alltför magert utbyte för Byarörelsen.

Förberedelserna för Landsbygdsriksdagen i Gävleborgs län våren 2014 har pågått med sikte på att ge arrangemanget politisk tyngd inför valet.

Kommentar

Förberedelserna går i stort planenligt. Finansieringen har varit ett problem, framför allt för att inga pengar finns vare sig i det gamla eller nya Landsbygdsprogrammet.

Vi har genomfört utbildningar för bland andra våra länsavdelningar i kommunikation och mediehantering.

Kommentar

Vi har genomfört hemsidutbildningar för länsbygderådens teknikansvariga och hjälpt enskilda länsavdelningar med hantering av sina sidor. Vi har också förberett en utbildning om mediehantering som genomfördes strax efter årsskiftet.

Internationellt samarbete

Hela Norden ska leva har stärkts genom ett mer aktivt deltagande från fler nordiska länder. Nyhetsbrev har spridits, hemsidan har vidareutvecklats och ett gemensamt projekt har initierats.

Kommentar

Färöarna har anslutit sig som ny medlem. Nyhetsbrev har spridits och hemsidan har vidareutvecklats. Däremot har vi inte förmått att få fram projektmedel. En uppskattad träff har hållits i riksdagen med engagerat deltagande av ett tjugotal ledamöter. Föreningen deltog i genomförandet av European Rural Parliament (ERP) i Bryssel.

Vi har hjälpt till med att etablera Landsbygdsriksdagar i Skottland och Tyskland.

Kommentar

Här har vi gjort betydande insatser som resulterat i att skottarna nu håller sin första landsbygdsriksdag hösten 2014 och att tyskarna beslutat genomföra en alltysk landsbygdsriksdag med den regionala i Brandenburg som förebild.

Vi har bidragit till att genomföra sammanläggningen av European rural community association, ERCA, och European rural alliance, ERA, och därmed stärkt samarbetet för att utbyta erfarenheter mellan europeiska byarörelser och förbättra politiken.

Kommentar

Sammanläggningen har processats under året och genomförts i samband med European Rural Parliament i Bryssel.

Vi har tillsammans med nationella aktörer, europeiska landsbygdsnätverk och EU-parlamentariker genomfört en europeisk landsbygdsriksdag, European Rural Parliament, i Bryssel hösten 2013. Samarbete är fördjupat med länder på Balkan, som kandiderar till medlemskap i EU.

Kommentar

Den första gemensamma europeiska landsbygdsriksdagen hölls som planerat den 13 november i Bryssel. Den har genomförts med en omfattande förprocess och brett deltagande från hela Europa. Samarbetet fortsätter med bland annat Albanien, men en ansökan hos Svenska Institutet om medel för en begränsad insats avlogs tyvärr.

Vi har påverkat EU:s landsbygdspolitik för nästa programperiod till att bättre stödja lokala utvecklingsinitiativ, Community Led Local Development (Leader), genom nätverkande, skrivelser med mera.

Kommentar

Vi har tagit fram ett material om CLLD, svarat på remisser, agerat i övervakningskommittéer med mera. Det ser ut som om CLLD kommer att införas med finansiering från fler fonder, men tyvärr ändå med mindre pengar än vad Leader disponerat perioden 2007–13.

STIGFINNARE

Nya strukturer stärker lokalsamhället i de tomrum som marknadskrafterna och det offentliga lämnar.

Kommentar

Att ligga i täten, finna nya stigar och bryta ny mark är en viktig del av vår verksamhet. Vi har ägnat strukturbyggande ökad uppmärksamhet och kommit rätt långt inom många områden – men trögt är det....

Vi har stimulerat och synliggjort fem stigfinnarinitiativ som löst hinder och banat väg för nytänkande hos andra.

Kommentar

Mycket av vår verksamhet kan betraktas som stigfinneri. Exempel är servicepunkterna, de små skolorna, Landsbygd 2.1, bygdepengar från vinden, bygdebolagen för lokal finansiering, mikrofonderna och ERP. Små skolor i utveckling prövar nya och gamla spår för att entusiasmera pedagoger och rektorer och utveckla effektiva metoder med hjälp av bland annat IT. Men vi har inte tydligt lyft fram fem specifika initiativ.

Vi har uppmärksammat organisationer eller personer som påtagligt har underlättat för lokala utvecklingsgrupper att nå framgång i sitt arbete – årets stigfinnare.

Kommentar

Nej, det har vi ännu inte gjort på något tydligt sätt, bara i vår vanliga verksamhet där vi redovisar goda förebilder. Årets kommun Arjeplog är ett bra exempel på en kommun som underlättar för, och hjälper fram sina byagrupper.

Vi deltar aktivt i Inlandslyftet för att utveckla infrastrukturen, kapitalförsörjningen, rådgivningen över, och utbytet av, naturresurserna samt samarbetet över gränserna mot Norge och Finland.

Kommentar

Vi har deltagit aktivt i lyftet med Inlandskommunerna som huvudansvarig part. Ett omfattande kartmaterial har tagits fram som underlag för det fortsatta arbetet. De ekonomiska resurser som skulle behövas har hittills inte ställts till förfogande och Inlandskommunerna har förberett ansökningar till Nordiska Ministerrådet och Interreg. Den 20 november hölls ett möte i riksdagen i samarbete med Landsbygdsnätverket.

VÅRA MEDLEMMAR

De lokala utvecklingsgrupperna

De lokala grupperna har stärkt sin kapacitet genom insatser för lokal mobilisering och effektivt utvecklingsarbete tillsammans med folkbildningen, främst de studieförbund som är medlemmar hos oss.

Kommentar

Många grupper har stärkt sin kapacitet i samarbete med folkbildningen och med hjälp av våra handledningar och annat studiematerial, men någon riktigt genomgripande och riksomfattande process har inte kommit till stånd. Det nya utbildningspaketet ger nu goda förutsättningar framöver.

Styrelsens nya utbildningsgrupp har sjösat den planerade satsningen på utbildning för de lokala grupperna.

Kommentar

Sjösettingen är fördröjd och sker först efter att den pågående paketeringen av studiematerialet är klar vid Landsbygdsriksdagen.

Den regionala nivån

Våra länsavdelningar har stärkt sin kapacitet genom utbildning, erfarenhetsutbyte och projekt. Minst fem nationella utbildningsträffar har hållits. Två nationella ordförandeträffar och fem regionala utbyten för länsavdelningarna har genomförts. Minst hälften av länsavdelningarna driver egna projek

Kommentar

Nationella utbildningsträffar har genomförts. Nationella ordförandeträffar har hållits 21–22 maj och 28–29 oktober i Stockholm. Regionala utbyten har skett främst inom sydlänens samarbete. Länsavdelningarna har arrangerat flera viktiga och lyckade konferenser inom många olika områden, som omställning, integration, sociala företag och fiske. Mellanlanda och Liseberg är återkommande arrangemang. Mer än hälften av länsavdelningarna driver egna projekt. Exempel är bymackar, servicepunkter, ungdomar, lanthandlare, integration och internationellt samarbete.

Länsavdelningarna har stärkt våra cirka 100 kommunavdelningar genom särskilda utbildningsinsatser.

Kommentar

Flera länsavdelningar har varit aktiva, bland annat de i Västernorrlands och Kalmar län. Successivt stärks våra kommunavdelningar, men det är en långsiktig process med många omtag. Mer behöver göras i de flesta län.

Medlemsorganisationerna

Samarbetet med våra medlemsorganisationer har vidareutvecklats genom gemensamma aktioner och aktiviteter. Fler medlemsorganisationer har varit med i gemensamma projekt.

Kommentar

Samarbeten utvecklas ständigt. Exempel på organisationer är studieförbunden, samlingslokalerna, ungdomsorganisationer, Civilförsvarsförbundet, bankerna och kommunnätverken. Vi har fått två nya medlemmar, Somaliska Riksförbundet i Sverige och JAK-banken. Utbildning i Open Space har erbjudits medlemsorganisationerna.

Medlemsorganisationerna har deltagit aktivt i våra arbetsgrupper för omställning, utbildning, unga och internationellt samarbete.

Kommentar

Ja, medlemsorganisationer har deltagit i alla dessa grupper.

Tillsammans har vi bildat opinion för landsbygden och lokal utveckling.

Kommentar

Vi har skrivit debattartiklar tillsammans med bland annat studieförbund och kommunnätverken.

Medlemsregistret och bygdebanken

Vi har ett uppdaterat medlemsregister över grupperna i hela landet samt en informativ bygdebank med 3 000 publika grupper, det vill säga 1 000 nya grupper som presenterar sin verksamhet.

Kommentar

Här har vi ännu inte nått ända fram trots ett idogt arbete. Men nu är de tekniska bitar som krävs för välfungerande medlemsregister och bygdebank på plats, och då kan den inledda uppdateringen intensifieras. Särskilda resurser har avsatts för att ge länsbygderåden assistens. Bygdebanken fungerar, men uppslutningen går långsamt. Nu finns drygt 2 000 grupper i banken.

Våra samarbetspartners

Vi har ett brett kontaktnät även utanför medlemskretsen, och det har ytterligare stärkts med exempelvis invandrarföreningar och miljöorganisationer.

Kommentar

Kkontaktnätet är mycket brett och vidareutvecklas ständigt. Exempel utanför medlemskretsen är Coompanion, Forum för frivilligt socialt arbete och Civilsamhällets organisationer i samverkan, CIVOS. Däremot har vi inte tillräckligt nära och bra samarbete med de stora miljöorganisationerna.

För att påverka utvecklingen och politiken har vi fortsatt vårt deltagande i partnerskap, övervakningskommittéer, utredningar, arbetsgrupper och projekt. Exempel är grupper inom överenskommelsen mellan regeringen, de idéburna organisationerna och SKL. Våra länsavdelningar medverkar i partnerskap och andra grupper på regional nivå.

Kommentar

Ja, vi fortsätter vårt mycket aktiva deltagande i en mängd grupperingar på alla nivåer.

Vi har inlett samarbete med ytterligare en Landsbygdspartner utöver PostNord, TeliaSonera och Kraft & Kultur.

Kommentar

Inget samarbete har inletts, men ett första möte har hållits med Sveaskog och det ska följas upp under våren. Kontakter har också tagits med SJ men utan resultat så här långt.

Vi har utvecklat ambassadörskapet med vår landsbygdsambassadör armbryterskan från Ensamheten, Heidi Andersson.

Kommentar

Nej, det har vi inte gjort. Vi har inte haft någon ambassadör under 2013, men vi har haft vissa kontakter inför 2014.

Vår styrelse

Vi har vidareutvecklat styrelsens arbete genom det delade ledarskapet och genom fördjupade kompetenser inom prioriterade områden och stärkt samspelet med kansliet.

Kommentar

Det delade ledarskapet har fortsatt med två nya ordföranden och har fungerat bra. Flera ledamöter har haft viktiga uppdrag inom angelägna områden som omställningen, integrationen, skogscertifieringen och det internationella samarbetet. Vi har genomfört en studie- och utbildningsresa till Bryssel 16–17 maj och ett utvecklingsseminarium 27–28 augusti. Vid båda tillfällena har delar av eller hela kansliet deltagit. Samspelet med kansliet fungerar bra.

Styrelsens medverkan i utvecklingsarbetet har stärkts genom inrättandet av fyra arbetsgrupper; unga, utbildning, omställning och internationellt samarbete. Gruppen med representanter i övervakningskommittéerna samt styrelsens jämställdhetsansvariga har fortsatt sitt angelägna arbete.

Kommentar

Ledamöterna har deltagit mycket aktivt i utvecklingsarbetet, bland annat genom de olika styr- och arbetsgrupperna. Under våren 2014 kommer arbetssättet med specifika grupper att utvärderas och diskuteras.

Styrelsen har tagit aktiv del i processen inför Landsbygdsriksdagen i Gävleborgs län.

Kommentar

Styrelsen tar aktiv del i styrgruppen med vår ena ordförande och två styrelseledamöter. Dessutom är den lokala koordinatören ledamot i vår styrelse.

Vårt kansli

Nya system och åtgärder för att utveckla arbetsmetoder, rutiner med mera har omsatts i ett väl fungerande arbete. Exempel är registerhantering, ekonomisystem och projekthantering.

Kommentar

Vi har flyttat in i mer ändamålsenliga lokaler. Vi har stärkt vår tekniska status genom serverbyte, flytt av e-post och internetjänst. Vårt nya ekonomisystem fungerar bra.

Vi har stärkt kansliet med en kommunikötör/informatör.

Kommentar

En kommunikötör har anställts från och med 1 oktober, vilket gör det möjligt med bland annat en rejäl satsning på politikpåverkan inför valet.

Yttranden

- Naturvårdsverkets och Boverkets utvärdering och översyn av utfall och tillämpning av de nya strandskyddsreglerna, Miljödepartementet.
- Utredningen om utvärdering av bredbandsstrategin "Effektivare bredbandsstöd", Näringsdepartementet.
- Miljömålsberedningens betänkande om långsiktigt hållbar markanvändning, Miljödepartementet.

Pressmeddelanden

- 13 JAN Kultur kan göra skillnad
- 20 FEB Virtuellt möte för små skolor i utveckling
- 28 FEB Lokalekonomidag i Norrbotten
- 24 JUNI Den svenska regeringen måste ta ansvar för finansieringen av kommande landsbygdsprogram.
- 13 SEP EU:s Medborgarpris till Riksorganisationen Hela Sverige ska leva
- 28 OKT Pressinbjudan: 700-bandet - en förutsättning för att nå regeringens bredbandsmål
- 10 NOV Historiskt möte för EU:s landsbygd
- 28 NOV Årets lokala utvecklingsgrupp 2013: Ransbysätter-Älgsjöbergs bygdeförening i Sunne kommun
- 28 NOV Årets kommun 2013: Arjeplogs kommun
- 17 DEC Nu lanserar vi ett upprop för landsbygden!

Debattartiklar

- Dags att vända den negativa trenden för lanthandlarna
- Inte lika för alla
- Sluta behandla ideella föreningar som företag
- Svårt att få lån för landsbygdens entreprenörer
- Halva Sverige bortglömt
- Ge röst åt landsbygden
- Byanätverken utvecklar landsbygden
- Invandringen kan rädda landsbygden

Trycksaker

- Hela Sverigebladet, fyra pappersnummer och ett digitalt.
- Hur går vi vidare. Analys, reflektioner och ambitioner efter de tre senaste landsbygdsriksdagarna.
- Hela Norden ska leva, ett nyhetsbrev.
- Den svenska lanthandeln, om situationen för butiker på landsbygden och intresset för att bilda en förening.
- Levande lokala ekonomier, en dokumentation över de regionala lokalekonomidagarna 2013.
- Virtuella möten mellan små skolor, dokumentation från en digital dag inom projektet Små skolor i utveckling.
- Workshop Vind, dokumentationer från fyra regionala workshops med inspiration för lokal omställning och hållbar energi.
- Lokal demokrati – en förutsättning för utveckling.

Övrigt

20 MAR Öppet brev till landsbygdsminister Eskil Erlandsson

Film

In transition 2.0 med svenska undertexter. Beställ via transitionnetwork.org

Styrelsens underskrifter

Åse Blombäck
Ordförande

Staffan Nilsson
Ordförande

Anna Frestadius

Ingegerd Petersson

Stig Hansson

Lars Carlsson

Jan Runfors

Gunnel Cassel Söderbäck

Peter Zetterman

Mikael Larsson

Kenneth Nyberg

Pia Tingvall

Bengt Grönblad

Wanja Wallemyr

Riksorganisationen Hela Sverige ska leva

Vi är en ideell förening som bildades 1989 i slutet av den stora kampanjen "Hela Sverige ska leva". Medlemmar är de lokala utvecklingsgrupperna samt 48 medlemsorganisationer.

I varje län finns länsbygderåd, bildade av de lokala grupperna. Länsbygderåden stöttar grupperna och ger råd på regional nivå.

Hela Sverige ska leva ger stöd och röst åt Byarörelsen på nationell nivå genom att sprida erfarenheter, stimulera samverkan, bilda opinion och påverka politiken för landsbygden.

För den löpande verksamheten svarar en styrelse med representanter för de lokala grupperna och medlemsorganisationerna.

Ett litet kansli i Stockholm håller i kontakter, administration och information.

*"Det är en glob, jag trampar med min fot.
Vad är centralt, på ytan av ett klot?
Jag väljer Pjätteryd till världens mitt.
Det står mig fritt."*

Alf Henriksson

Vill du veta mer om oss?

Läs senaste nyheterna inom vårt område på vår hemsida.
Läs vår landsbygdsblogg eller ladda ner våra skrifter.

På hemsidan finns också aktuell information
om byarörelsen, organisationen och landsbygdsutveckling.

Adress: Stortorget 7, 111 29 Stockholm
Telefon: 08-24 13 50 • Fax: 08-24 28 05
info@helasverige.se • www.helasverige.se

facebook.com/helasverige

twitter.com/helasverige

youtube.com/helasverige